

Expunere de motive

Inițiatorii au ajuns la concluzia necesității modificării codului familiei, deoarece în societatea românească au apărut o serie de fenomene care se cer reglementate și care impun modificarea actului ce are drept obiect raporturile de familie.

Astfel:

1) Divorțurile sunt extrem de numeroase și se înregistrează, mai ales în rândurile celor tineri, căsătoriți de puțină vreme, o pondere mult prea mare având divorțurile prin acord.

Felul extrem de simplificat în care aceste procese se judecă duce la ideea periculoasă pentru societate, ca o căsătorie este un eveniment monden, destinat a produce o serie de venituri, care poate fi urmat extrem de ușor de un divorț, mai ales dacă soții așteaptă să treacă un an de la încheierea căsătoriei și din căsătorie nu au rezultat copii, pentru a putea beneficia de avantajele divorțului prin acord.

Se ajunge, așadar, la bagatelizarea ideii de căsătorie, care devine o simplă formalitate, ușor de realizat, și mai ușor de desfăcut, care duce totuși la procese îndelungate, mai ales pentru ieșirea din indiviziune a celor doi soți asupra averii comune.

Această propunere legislativă dorește să găsească soluții:

a) la data încheierii căsătoriei cei doi soți pot să stabilească, printr-un înscris redactat de avocat, regimul juridic al bunurilor pe care le aduc în căsătorie și al celor pe care le obțin în comun. Rolul avocatului este esențial în a acorda acestui înscris un caracter solemn, serios și creator de consecințe juridice, simplificând în același timp, procesele de partaj, costisitoare și cronofage, acordând căsătoriei însăși, o aparență de soliditate.

b) pe de altă parte, introducerea unei proceduri obligatorii necontencioase, în faza divorțului, cu o durată de maximum trei luni acordată de un judecător, va duce la conștientizarea mai ales în rândul tinerilor, a importanței căsătoriei, a consecințelor divorțului asupra soților și mai ales, a copiilor acestora, va spori gradul de maturitate a celor care se căsătoresc.

2. Concubinajul devine din ce în ce mai mult, o realitate în peisajul social românesc. Din diferite motive: insuficiența veniturilor, necesitatea ca unul dintre parteneri să muncească în străinătate, să studieze în afara țării, opoziția părinților, etc., din ce în ce mai mulți tineri (și nu numai aceștia) conviețuiesc în fapt. Aceste conviețuiri pot duce la achiziționarea de bunuri, nașterea de copii, crearea unor aparente de căsătorie etc.

De aceea inițiatorii considere util a nu lăsa nereglementată această „căsătorie de fapt”, recunoscând-o ca fiind o situație care nu contravine legii.

În plus, reglementarea de la art. 18 indice 2 încurajează încheierea căsătoriei după o perioadă de concubinaj, acordând bunurilor dobândite în perioada de concubinaj un regim derogatoriu de la prevederile codului familiei, făcându-le să fie sub incidența prevederilor art. 30 din codul familiei.

3. Deoarece divorțurile sunt judecate în prima instanță de judecătoria, acolo unde există în proporție de 90% judecători tineri, sub 30 de ani, fiind aceste procese extrem de importante sub aspectul aprecierii probatoriului, al interesului minorilor rezultați din căsătorie etc, inițiatorii consideră că se impune **înființarea unor instanțe speciale**. Aceste instanțe vor fi introduse în cel mai scurt timp în peisajul jurisdicției românești, fiind deja prevăzute în proiectul legii de organizare judecătorească, de aceea propunerea legislativă nu face decât să atribuie judecarea cauzelor care au ca obiect divorțurile și partajele de bunuri comune ori dobândite în perioada de concubinaj, acestor instanțe.

Considerăm însă că trebuie mers mai departe și dispus ca în componența completului de judecată care soluționează divorțurile, să intre două persoane, un bărbat și o femeie, cu vârsta de peste 30 de ani și căsătoriți.

Aceste condiții sunt necesare pentru a elimina rezolvarea divorțurilor într-o manieră formală, pentru a se dovedi de către judecător mai multă maturitate în judecarea acestui tip de litigii, în care implicațiile sociale și personale sunt uriașe, și care au efecte extrem de importante asupra restului vieții participanților, mai ales a copiilor minori.

Judecătorii însărcinați cu soluționarea acestui tip de litigii trebuie să aibă experiență de viață, să fie căsătoriți, pentru a putea analiza cu maturitate și luciditate situația datelor spre judecare, pentru a putea da sfaturi pertinente de împăcare, pentru a decide în perfectă cunoștință de cauză asupra încredințării minorilor, a acordării pensiei de întreținere, a partajului de bunuri comune.

Insistăm asupra înființării acestor instanțe speciale având în vedere numărul extrem de mare de judecători foarte tineri, lipsiți de experiență de viață, pentru a nu mai vorbi de experiență profesională precară a celor care înlocuiesc în sistemul de drept modern ceea ce altădată se numea “sfatul bătrânilor”.

4. Societatea românească se confruntă de aproape 12 ani cu probleme extrem de grave, generate de soluțiile din dosarele de divorț și partaj.

Instituția căsătoriei devine derizorie, divorțurile prin acord devenind un fel de procedură administrativă, judecătorul luând act, pur și simplu, de voința părților. Această situație ar fi remediată prin introducerea obligatorie **a perioadei de gândire** de maximum trei luni, răstimp în care cei doi soți ar medita suplimentar la consecințele actului lor, ar reconsidera situațiile care i-au determinat să ajungă la divorț, și, poate, ar reveni asupra deciziei de distrugere a familiei.

Considerăm ca legea nu poate favoriza într-o măsură atât de radicală dezorganizarea socială, cei câțiva ani de când a fost introdusă modalitatea divorțului prin acord demonstrând pericolul grav și consecințele pe termen lung ale desfacerii căsătoriilor în acest mod.

5) Pe de altă parte, reglementarea divorțului așa cum se găsește în procedură civilă în vigoare, încurajează tratarea cu superficialitate a unor cauze cu consecințe majore asupra individului, a societății și mai ales, asupra minorilor.

Se impune cel puțin, audierea martorilor, a minorilor, a părților, în ședințe cu adevărat secrete (în prezent, deși procedura civilă impune audierea minorilor în camera de consiliu, din motive obiective: săli de judecată insuficiente, un număr prea mare de cauze pe rolul aceluiași complet de judecată etc. audierea se produce efectiv în ședință publică), urmarea unei asemenea proceduri fiind ocrotirea reală a dreptului la viață intimă a celor ce se adresează judecătorilor pentru a divorța.

6) În cazul în care instanța este sesizată cu acțiunea principală (cea introdusă de reclamant) este firesc ca divorțul să se pronunțe dacă această acțiune se admite, numai din vina pârâtului și nu și din vina ambelor părți, așa cum se întâmplă în practică. Este evident că într-un asemenea caz, reclamantul invocă propria sa culpă, fie parțială, și obține divorțul.

Soluția pronunțării divorțului din culpă ambelor părți nu poate apărea decât atunci când ambele părți sesizează instanța.

7) Există circa 60 % din divorțuri în care femeile sunt reclamante, femei aflate cel mai adesea la vârste critice (40-50 ani), obligate să introducă acțiuni de divorț deoarece soții acestora devin violenți ori nemulțumiți de faptul că soțiile nu mai au un loc de muncă - situație din păcate, frecventă, femeile la aceste vârste fiind preferatele concedierilor.

Relațiile extraconjugale cu femei mai tinere, dublate de violențe fizice și verbale, sunt, de asemenea, un motiv serios și des invocat de femei în acțiunile de divorț.

În reglementarea actuală a codului familiei, o femeie divorțată, sănătoasă, capabilă de muncă, dar care nu poate găsi un serviciu, deoarece nu are o vârstă preferată pentru angajare (este știut că cele mai multe oferte pentru locuri de muncă precizează și vârsta maximă pentru angajare: 35 ani), nu poate beneficia de nici un fel de pensie de întreținere de la fostul soț, când acesta este vinovat în exclusivitate de desfacerea căsătoriei.

Se impune așadar, **reintroducerea obligării soțului vinovat de desfacerea căsătoriei la plata unei pensii de întreținere pentru soțul inocent**, așa cum este reglementat în multe legislații europene și cum era reglementă în fostul cod civil român aflat în vigoare până la data apariției prezentului cod al familiei.

De această pensie de întreținere va beneficia, evident, oricare dintre soții inocenți, femei sau bărbați, în spiritul deplinei egalități în drepturi a femeilor cu bărbații.

Subliniem că aceste propuneri de modificare ale codului familiei sunt generate de numeroasele probleme pe care inițiatorii le-au sesizat în practica judiciară, precum și din compararea acestor situații de fapt cu reglementările codului familiei în vigoare în perioada interbelică, perioadă de referință pentru justiția noastră.